

Pirnica za kruh.

Naj si nabere pridna gospodinja dovelj korenin znane in povsod rasteče pirnice ali pirike (Queckenwurz); naj jih očisti vse nesnage, ktera se jih derži, potem naj jih dobro posuši na soncu ali pri peči; potem se pa zmeljejo kakor žito. Pridobljena moka iz teh korenin je dober dodatek za kruh. Vzame se namreč 1 četertinka te pirnične moke, pa 3 četertinke žitne; zmeša se oboje vkup ter se speče kruh. Takošen kruh je zdrav, vkušen in rediven.

Razmera žitnih pridelkov po svetu.

Dežele, ktere navadno več žita pridelujejo kakor ga potrebujejo, so: Rusija, Turčija z Valahijo in Moldavo, Egipt, severna Nemčija, severna Amerika in Francozko.

Med tistimi deželami pa, ktere morajo skor vsako leto kupovati žita v ptujih deželah, so v prvi versti: Angležko, Holandsko in Belgija.

Na Španjskem, Portugalskem in v Sicilii se ga skor ravno toliko prideluje, kolikor se ga potrebuje.

V našem cesarstvu se ga dosihmal še ne pridelava za potrebo, pa v malo letih se ga bo, kadar bo umniše kmetovanje povsod na Ogerskem in v Galicii ondašnja rodovitno zemljo pospešilo.

Iz gori imenovanih dežel, ktere žito na ptuje vozijo, se ga počez vsako leto proda okoli 18 milijonov hektolitrov *); južna Rusija ga namreč proda okoli 4 mil. 400.000 hektolitrov, Turčija z Moldavo in Valahijo 1 mil. 300.000, severna Nemčija in dežele izhodnega morja 7 mil., severna Amerika 3 mil., Francozko do 2 mil.

Letos pa bo drugač. Iz Rusovskega ga ne bo nič; namesto tega pa ga bo šlo več iz Turčije in posebno iz Valahije in Moldave, pa tudi iz Egipta, dokler ne bo izvožnja prepovedana. Severna Nemčija in dežele izhodnjega morja ga letos ne bojo dale nič, namesto njih pa ga ima španjska letos od več. Naj več ga bo prišlo iz severne Amerike, kjer se ga je letos za 18 do 20 hektolitrov čez domačo potrebo pridelalo.

Europa bo potrebovala letos okoli 20 do 22 mil. hektolitrov žita in od teh samo Angležko okoli 10 do 12 mil.

Kakor se iz tega prevdarka vidi, je pridelk v vsem skupaj zadosten, le na tem je vse ležeče, da se zaloge prav rezdeliyo.

(Tr. Z.)

Zgodovinske reči.

Krajnsko zgodovinsko društvo — Cerngrob in več družega.

Spisal P. Hicinger.

(Konec.)

Zdaj pa še kaj družega, pa od vseh krajev.

Na Gorenskem, v Bohinji namreč, piše gosp. Costa, aa Obernjah je v silni skali letnica vsekana, 1554 namreč; slišal sem pa, da se še na družih krajih nahajajo take letnice; ali vé kdo za nje?

Pri Bitnjah je hribec, ajdovski gradec. Dr. Prešern je pél od Čertomira, da je ondi stanoval, ali res ali ne, Bog vé; pa v Babni gori so našli rimske dnarje, topilnice in druge starine; ali ni nič znati od ajdovskega gradca? ali ni kje sledú od starih rudokopov? Prof. Haquet jih je našel v Mesnovcu, kjer so kdaj železo lili; še je bil kdaj železen zvon na Bistrici z letnico 1666.

Med Breznico ali prav za prav nad Mostami sta bila dva stara gradova, doljni na pol v skalo vsekan, gornji na lepem griču zidan, sicer oba poderta; Valvazor piše od

*) 1 hektoliter je 100 litrov, — 61 litrov in $\frac{51}{100}$ je pa toliko kolikor avstrijsk vagán.

nju v IV. bukvah str. 567, tudi neki moj prijatelj mi je nekaj vedil za tista. Višje pa pod Belšico proti Stolu je nekje veliko ajdovskih grobov; Valvazor piše, da so bili mnogi kamni z napisi ondi; moj prijatelj ni vedil za to, kdo vé kaj več od tega?

Pri Krašnji in Blagovici iščemo rimske postaje ad Publicanos; imé po gosp. Terstenjaku govori za Blagovico, rimske starine bi to še več poterdile; ali se jih ondi kaj več nahaja, kakor na pr. pri Trojanah?

Od Radolice piše Valvazor v XI. bukvah str. 462, da je pravice mestne dobila po cesarji Henriku III. (1039—1059); ondi so gospodovali tudi ortenburški grofje, pa pisem od tacih reči pomanjkuje. Ondašnja cerkev je gotiške šege, pa zdaj vsa spremenjena; je kaj letnice od nje?

V Kranji je na gotiški farni cerkvi letnica 14 . . . , več ne vé.

Od Komenda nihče ne vé, kdaj da je bilo v posest dano maltežkim vitezom.

Novo mesto že zdaj ni več novo; mora tudi še kaj starega imeti; mestne pravice od nadvojvoda Rudolfa IV., ustavno pismo za korarje od cesarjev Friderika IV. in Maksimilijana I., kaj od gotiškega dela cerkve, pod katero je še podzemeljska kapelica — in kdo vé kaj še? Vse take reči bi se prilegle zgodovinskemu društvu. V zatiških pismih sem našel, da je turn ali gradec (Grez) na ondašnjem mestu zidan bil že l. 1081, da je stal ob času cesarja Friderika II. 1239, potem v novo sozidan bil; tudi je ondi omenjen terg Markstett, morebiti ravno prednik Novega mesta, ker je v tistem listu še Beršljin imenovan. Na Horvaškem brodu (Gutenwert) je bil kdaj terg, ondi so stali sodniki vojvoda Ulrika III. 1254 in dalje, tudi duhoven pred ko v Škocjanu l. 1426, — je kaj ondi starin?

Kočevje je bilo kdaj v rokah ortenburških grofov, in vendar Valvazor le malo vé od tistih; kar od Kočevja govori, sam šteje za negotovo, tudi to kar ima od mestnih pravic po cesarji Karlnu IV.; jezik kočevski je še premalo pretuhtan, s katerim nemškim narečjem da se snida. Od Ribnice je nar bolj znan sam nadmašnik (Erzpriester), kdaj je bila posest oglejskih patrijarhov, na pr., jo je sv. Bertrand tirjal nazaj od cesarja Karlna IV. l. 1336. Vé kdo kaj več? Cerkev, fara je stara? Se vé da, pa koliko?

Tako glejte se na pr. še veliko prašati utegne. Ali sem tukaj zastonj vprašal? Sej nisem za se prašal. Upam, da ne bo zastonj.

Ozir po svetu.

Stanovavci v avstrijskem cesarstvu.

Poslednji „novičar“ je povedal, da konec lanskega leta se je štelo v našem cesarstvu 39 mil. in 411.309 prebivavcov; 19 mil. 272.610 možkih, 20 mil. 138.699 pa ženskih. Ker bi utegnilo našim bravcem mikavno biti, zvediti: koliko ljudi ima vsaktera tistih dežel, ki so zedinjene pod krono avstrijsko, jim podamo tudi na drobno to število.

Kronovina:	Število	
	možkih:	ženskih:
Austrija pod Anizo	841.000	873.608
Austrija nad Anizo	362.200	393.150
Salcburško	74.082	80.297
Štajarsko	532.394	562.684
Koroško	163.849	182.301
Krajnsko	240.598	265.288
Terzaško in Goriško	307.347	305.709
Tiroljsko in Forarlberško	455.903	469.163
Česko	2.263.640	2.537.178
Marsko	928.236	1.043.929
Sleško	222.190	257.131
Galicija s Krakovo	2.446.426	2.610.221
Bukovina	213.388	217.276